

Ontmoetingen over grenzen heen

Ledevaartkerk, Paasochtend, 16 april 2017

Inleiding

Pasen is het feest van nieuw leven, tegen alle verwachting in. 'Leven delen' is het thema van het gedichtenconcert, a.s. Donderdag. Het sluit aan bij ons jaarthema: Deel je leven. Maar ook bij het thema van Pasen: feest van leven! Leven delen als in ontmoetingen tussen mensen. In één van de gedichten van Pien Storm van Leeuwen ontmoet Jezus zijn moeder, onderweg naar het kruis. Het gedicht heet: Elkaar verstaan en het eindigt zo:

...zij strekt haar handen
naar hem uit

getekend door pijn
kijkt hij haar aan

zichtbaar begaan
reikt hij haar
reikt zij hem
de troost van het
elkaar verstaan

woorden verdrinken
voor ze gesproken zijn

Een ontmoeting onderweg, tijdens Jezus' lijdensweg. Maar dat zal niet de laatste ontmoeting zijn. Er is een perspectief voorbij het lijden. Zelfs voorbij de dood. Hoe dat kan, dat is voor ons niet te begrijpen. Is er perspectief voor de mensen die vastzitten in Syrische steden? Is er toekomst voor mensen die honger lijden in de Sahel? Voor ons is dat bijna niet voor te stellen. Maar Pasen gaat over het onvoorstelbare. Zoals in het visioen van de profeet Ezechiël...

Eerste lezing: Ezechiël 37: 1-14

Tweede lezing: Marcus 16: 1-8

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Stel je voor, zo mijmerde Jean-Jacques Suurmond afgelopen week in Dagblad Trouw, stel je voor dat er een bewakingscamera had gestaan bij het graf. Wat zou die camera dan hebben geregistreerd? Een kwetterende vogel, de aangloeiende dageraad. Vrouwen die komen en in ontzetting weer wegrennen. Verder niets. Het onvoorstelbare is niet vast te leggen. Er is iets onbeschrijflijks gebeurd. Het verhaal eindigt in sprakeloosheid. En dan is het stil. Dat is het slot van het evangelie van Marcus. Wat daarna komt, is er later aan toegevoegd. Stilte, verbazing, verbijstering, sprakeloosheid. Daar moet de Marcusgemeente het mee doen. Sprakeloosheid, en de aansporing naar Galilea te gaan. Dat wil zeggen: terug naar het begin van het verhaal. Een meer open einde kan je je niet voorstellen. 15 hoofdstukken lang heeft Marcus geschreven over de inspirerende rabbi en leermeester uit Nazaret. Nu eindigt het met leegte, met stilte, met niks.

Het verhaal van Pasen is inderdaad een onmogelijk verhaal. De enige getuigen van de opstanding zwegen als het graf. En toch weten we ervan. Toch is er een grote schare volgelingen, zijn vele generaties mensen geïnspireerd geraakt en brengt het verhaal nog altijd mensen in beweging. Misschien is dat wel het grote wonder van Pasen, dat er beweging komt in een situatie die muurvast lijkt. Dat er leven komt in wat dor, doods en uitgeput lijkt. Zoals die uitgemergelde vlakke die Ezechiël voor ogen ziet. Dorre, levenloze beenderen. Een knekelhuis. Volstrekte, onherroepelijke toekomstloosheid. Zoiets als de dorre uitzichtloosheid in de Sahel. We zien de beelden van de karkassen van koeien voor ons. Of de hopeloosheid van de puinhopen in Syrië. Is daar leven mogelijk? Is daar toekomst mogelijk? Dat is toch iets voor wensdromen of visioenen. In werkelijkheid zien we daar niets goeds gebeuren. Het visioen van Ezechiël heeft misschien niets met realiteit te maken. Ezechiël is dan ook geen nieuwslezer, maar een profeet. Hij ontmoet de Eeuwige, die hem naar een dal leidt, een dieptepunt. De Eeuwige spoort hem aan te profeteren tot de dorheid. Niks geen leven is er in dat dal. Wat heeft profeteren dan voor zin. Maar profetie is tegendraads. Hoe zinloos ook, Ezechiël profeteert. En er komt beweging. Het onmogelijke blijkt mogelijk. Uit alle windrichtingen komt de Geest aanblazen en er komt leven, er komt toekomst, waar niets meer mogelijk leek. De onvoorstelbare hoop dat er voedsel groeit in de Sahel. De karkassen van koeien in Zuid Soedan staan op en gaan grazen. De corrupte machthebbers geven ruimte voor hulpkonvooien. Of de ondenkbare gedachte dat er vrede komt in het Midden Oosten. De vallei van dorre doodsbeenderen komt weer tot leven. Een onvoorstelbaar en ondenkbaar verhaal, wat nog altijd wordt doorverteld, om mensen hoop te geven. Want als er geen hoop meer is, is er geen leven meer. En de geest van de hoop zet mensen in beweging. In het dal van Ezechiël durf ik me geen bewakingscamera voor te stellen. Het is een visioen dat de Eeuwige hem inblaast in zijn geest. Maar wel een visioen dat hem in beweging zet. Een visioen dat mensen hoop kan geven op een toekomst.

En het graf of de gedenkplaats van Paasochtend? Laten we eerlijk zijn: die bewakingscamera zou wel iets registreren. Er zijn vrouwen die in ontzetting wegrennen. De gebeurtenis zelf is niet te zien. Wel het effect op degenen die ermee geconfronteerd worden. Er heeft een ontmoeting plaatsgevonden, er is iets teweeg gebracht. Enkele vrouwen kwamen naar het graf, naar de gedenkplaats. De plek om te gedenken, om het verleden levend te houden. Zij zijn gekomen, de andere leerlingen hebben het af laten weten. Ze maken zich zorgen over de steen die weggerold moet worden. Eigenlijk hadden ze zichzelf al een onmogelijke taak gesteld. Ze wilden het lichaam van hun leermeester zalven. Degene die de naam had van Gezalfde, Christus, Messias, willen ze nu hij is gestorven gaan zalven. Maar er ligt een steen voor. Ze weten nog niet hoeveel meer onmogelijk het nog wordt. De steen voor de gedenkplaats is geen obstakel meer. Ze kunnen gewoon naar binnen lopen. We horen niets over hun verbazing daarover. Wel horen we dat ze een jongeman aantreffen, in het wit gekleed. Zoals hij daar zit doet hij denken aan de dopelingen in de eerste gemeente: gekleed in een witte doek, eenvoudig. Alsof er vanuit de toekomst een volgeling van Jezus is gekomen, om op deze herinneringsplek de vrouwen toe te spreken. Vanuit de toekomst wordt de sprakeloosheid doorbroken. Een onmogelijke ontmoeting.

Ik stel me de evangelist Marcus voor die het Paasverhaal schrijft. Hij schrijft het om voor te lezen aan zijn eigen gemeente. Een gemeenschap van volgelingen van Rabbi Jezus, in wie zij de Gezalfde van God herkennen. De Mensenzoon die heil en redding brengt. Ze komen in de Paasnacht bijeen, of in de vroege ochtend. Er zal gedoopt worden, anderen

herinneren zich hun doop. Gekleed in witte kleren worden ze ondergedompeld, om als een nieuwe mens weer op te staan, een nieuw leven tegemoet. Hun zorgen leggen ze van zich af. Zorgen over de stad Jeruzalem die in puin ligt. Over de Romeinen die met harde hand heersen. Of persoonlijke zorgen over gezondheid of werk. Vol vertrouwen gaan ze een nieuwe toekomst tegemoet.

Hoe zou het dan zijn als de dopelingen zichzelf tegenkomen. Als ze zichzelf herkennen in de jongeling in het verhaal. Ik kan me wel voorstellen hoe zij de vrouwen willen toespreken. Wees niet ontzet! De gezalfde, die jullie willen zalven is er niet. Hij is niet in de gedenkplaats die naar het verleden wijst. Hij is in de toekomst: hij heeft ons ontmoet. Hij zet nog altijd mensen in beweging. Jezus Messias is opgewekt, hij leeft onder ons en in ons. Kijk maar! Hij is niet in het verleden maar hij wijst vooruit. Jullie moeten ook vooruit gaan. Terug naar waar het begon. Kijk maar, zeggen de dopelingen met Marcus mee. We beginnen gewoon opnieuw, bij Marcus 1, bij de doop. En zo zal het altijd door blijven gaan. Steeds opnieuw. Opgewekte beweging van opstanding naar doop, naar nieuw leven.

Het verhaal van Pasen doorbreekt alle mogelijke grenzen. De grens van dood en leven, de grens tussen heden en toekomst, de grens tussen verhaal en toehoorder. Maar misschien vooral de grens van het onmogelijke. Die bewakingscamera registreert alleen de mogelijke werkelijkheid. Een realiteit zo hard als steen: dood is dood en het verleden is voorbij. Het boek is uit, 't verhaal is afgelopen, er valt niets meer te zeggen. Maar...

De ervaring van die jongeling in het graf staat niet op camera. Zijn (of haar) ontmoeting met de vrouwen was ook niet te zien. En de beweging die de vrouwen op gang brachten, ondanks hun sprakeloosheid en ontzetting, ook niet. Wat er in de vroege ochtend van Pasen is gebeurd, is op geen enkele manier vast te leggen of uit te leggen. Het is alleen te ervaren, te voelen, te doen, te bezingen. Opstanding, dat is opstandigheid tegenover de harde werkelijkheid. Opstandigheid dat de dood niet het laatste woord heeft, dat de liefde van de Mensenzoon over alle grenzen heen gaat. Opstanding is opnieuw beginnen bij de doop. Het verhaal van Jezus weer opnieuw vertellen: over zijn medemenselijkheid, zijn dienstbaarheid. Met elkaar doen wat hij gedaan heeft. Liefdevol, dienstbaar open staan voor alle mensen en blijven geloven in de trouw van de Levende God. Zo kunnen we samen opgewekt zingen: Wij vierden onze doop nu Christus is verrezen. (lied 604:2)
Amen